

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

A Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjtemények Kollégiuma a Marcali Múzeum 204106/02162. pályázati azonosítószámon nyilvántartott pályázatát a támogatási szerződésnek megfelelően 800 000 Ft összegben támogatta. Pályázati célként a Marcali Múzeum „*Betlehemnek szép határán...*” A téli ünnepkör népszokásai Marcaliban és környékén című időszak kiállításának, valamint az ahhoz kapcsolódó pedagógiai programnak és kiadványnak a megvalósítását tűztük ki.

Az időszak kiállítás megnyitójára 2016. november 30-án 17 órakor került sor a Kulturális Korzó aulájában. A megnyitón közreműködött a Calypso Kórus, valamint a Vörsi Báltáncoltató Betlehemezők csoportja. Ez utóbbiak a közönség számára bemutatták a – máig élő hagyományként gondozott – betlehemezést. A tárlatot Vidák Tünde etnográfus rendezte, s Gyanó Szilvia néprajzkutató ajánlotta a látogatók figyelmébe. Az ünnepi programra megtelt a tér városbeli és vidéki érdeklődőkkel, így körülbelül 120 személy választotta esti programként.

A kiállítási koncepció szerint, a térbe érkező látogatók a téli ünnepkör - kronologikus rendbe állított - szokásaival ismerkedhettek meg. Elsőként a lucázást jelenítettük meg fotón és tárgyi anyaggal is, majd ezt követte a szentcsaládjárás bemutatása, s a továbbiakban a karácsonyi asztal látványa. A fő attrakciót a kiségiót jellemző bábtáncoltató betlehemek térbe állítása jelentette. Az eredeti mesztegnyői, balatonberényi, balatonszentgyörgyi, holládi, kéthelyi és – párhuzamanyagként bemutatott - zalai betlehemek mellett műtárgymásolatok is kerültek a kiállításba, amelyek alapos rétegtudatás után, művészi igényességgel készültek el Sabján Veronika iparművész munkájaként.

A tárgyak mellett tablókon ismeretterjesztő szövegek, képek, valamint molinókon fotónagyítások segítettek a múzeumi ismeretszerzést. A kiállítás záró részében a regölést, a háromkirályjárást jelenítettük meg regöskésztségek, és a háromkirályjárás eszközeinek installálásával.

A tárlatban három monitoron filmek mutatták be a téli ünnepkör szokáscselekményeit úgymint: a lucázást, a szentcsaládjárást, a betlehemezést Vörsön, Balatonberényben, Mesztegnyőn, a regölést, az aprószentekelést és a háromkirályjárást.

Különlegességként a Marcali Múzeum néprajzkutatójának, Vidák Tündének a vörsi bábtáncoltató betlehemezést bemutató filmjét is láthatták látogatóink.

A kiállításban elhelyezett régi és új tárgyak egyidejű bemutatásával kiváló összehasonlítási, értelmezési lehetőséget nyújtottunk látogatóinknak e műtárgyak történetiségéről, használatuk funkcionális és esztétikai kérdéseiről.

A kiállításról híradás jelent meg a Tavi Televízióban, a Marcali Portálon, a Marcali Naplóban, a Somogyi Hírlapban. A tárlat megtekintése ingyenes volt, látogatói létszámunk elérte az 2432 főt, melyek között nagy arányban a csoportos látogatók is szerepeltek. A tárlathoz készített háromnyelvű vezetőt az információs pultban és a kiállítótérben is elhelyeztük, a látogatók számára ingyenesen hozzáférhetővé tettük. E leporelló hátlapján a karácsonyi asztal színezhető grafikáját helyeztük el gyermeklátogatóink örömére.

A kiállítás múzeumpedagógiai tervének megfelelően az óvodás csoportok, általános iskolások, középiskolások, felnőtt csoportos látogatók számára is kínáltunk programokat.

A legkisebbek esetében a kiállítás megtekintése közben beszélgetve, énekelve interaktív módszerrel haladtunk. A tér szerves részeként a múzeumpedagógiai területen saját tervezésű és készítésű játékokkal és színező lapokkal, színes ceruzákkal vártuk a gyerekeket. Készült a betlehemekről kockakirakó, a kiállításban látható tárgyakról memóriakártya, dominó. A színező lapokat közösségi szolgálat keretében Szira Karolina művészeti középiskolás diák készítette számunkra. Az asztalok és székek mellett egy fonott ládikában jelmezeket helyeztünk el, amelyek segítségével, az ovisokkal Jézus születésének történetét drámapedagógiai eszközökkel elevenítettük fel. E korosztály esetében a tárlatlátogatást – igény szerint – tárgyalgó tevékenységgel is kiegészítettük: apró angyalkák, valamint mézeskalács karácsonyfadíszek is készültek.

Az alsó tagozatosokkal a kiállítás megtekintése után bábfigurákat készítettünk, s a balatonberényi, levehető tornyokkal ellátott betlehem-másolat felhasználásával bábtáncoltatást is végeztünk. A tárlatban felevenítettük a téli ünnepkör somogyi népszokásait, a jeles napokhoz kapcsolódó hiedelmeket, babonás cselekményeket is.

A felső tagozatosok és a középiskolások számára interaktív tárlatvezetést tartottunk, amelyek során a népszokások mellett a szimbólumokról, az ünnepkörhöz kapcsolódó hiedelmekről, s a hagyományos paraszti életmódról is szót ejtettünk. Összehasonlításként

pedig felvillantottuk a 21. század emberének ünnepeit. Az intézményből érkező csoportos gyermeklátogatóink létszáma 1597 fő volt.

Felnőtt csoportok számára a kiállítás kurátora, Vidák Tünde etnográfus tartott több ízben tárlatvezetést. A néprajzkutató beszélt a gyűjtései során tapasztalt élményeiről, kutatási eredményeiről is. Időskorú látogatóink pedig elmesélték saját gyermekkoruk emlékeit a téli ünnepkör hagyományairól.

Összegezve, a „*Betlehemnek szép határán...*” *A téli ünnepkör népszokásai Marcaliban és környékén* című időszaki kiállítás a látogatói visszajelzések alapján kiugróan sikeres volt: nagy számban érkeztek gyermekcsoportok, családok, egyéni látogatók. Sok látogató jött el a marcali járásból, mert a tárlatban a kistérség településein élő hagyományok és az azokat működtető személyek is megjelentek. A jövőben is kiválóan hasznosítható lesz az a saját készítésű dokumentumfilm, amely a kiállítás teljes egészét megörökítette a kurátor és a múzeumpedagógus közreműködésével.

Munkánk szakmai sikerét jól mutatja, hogy a tárlat 2017 novemberétől a keszthelyi Balatoni Múzeumban is látható lesz.

A jelen szakmai beszámolót a Marcali Múzeum honlapján a <http://marcalimuzeum.hu/index.php/palyazatok> cím alatt tettük közzé.

Köszönjük a Tisztelt Közgyűjtemények Kollégiumának a megítélt támogatást!

Marcali, 2017. április 25.

Vidák Tünde
múzeumigazgató

Melléklet

A „*Betlehemnek szép határán....*” A téli ünnepekör népszokásai Marcaliban és környékén című időszak kiállítás ünnepélyes megnyitója. Előtérben a közreműködő Vörsi Báltáncoltató Betlehemezők csoportja.

A lucázás és a szentcsaládjárás

A karácsonyi asztal

A vörsi betlehem (másolat) és a kéthelyi 1905-ben készült betlehem. A kép szélén zalai betlehemek

A holládi betlehemek (balról az eredeti, jobbról a műtárgymásolat)

A regölés és a háromkirályjárás bemutatása

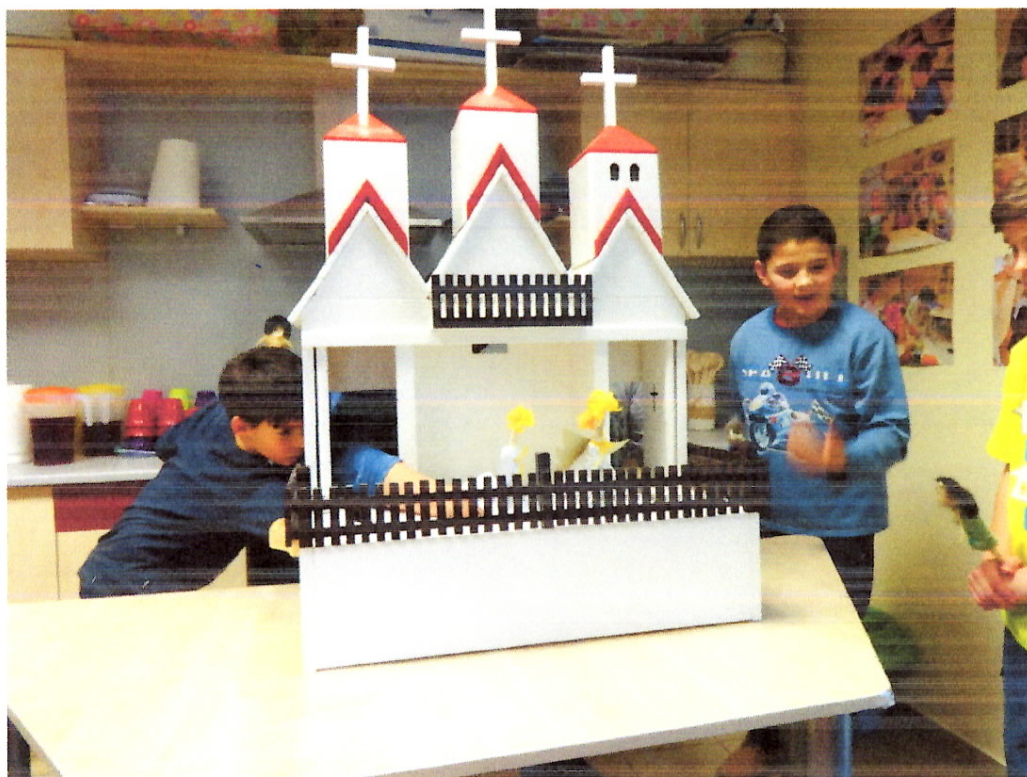
Óvodások a kiállításban - Interaktív tárlatvezetés

A kéthelyi Nyitott Klub tagjai Vidák Tünde néprajzkutató-igazgató, a kiállítás kurátorának szakértő szavait hallgatják

Általános iskolások a betlehemezést bemutató filmet tekintik meg a tárlatban

A múzeumpedagógiai foglalkoztatóban: saját készítésű bábokkal adják elő a betlehemes játékot a gyerekek